

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Mikołaj Pawlak

Warszawa, 09 grudnia 2019 roku

ZSR.422.1.2019.MK

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny

Pan
Mariusz Kamiński
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji

w kontekście prowadzonych w Biurze Rzecznika Praw Dziecka spraw indywidualnych pragnę zwrócić uwagę na obowiązek zawiadamiania sądu opiekuńczego o zdarzeniach uzasadniających wszczęcie z urzędu postępowania opiekuńczego, nałożony na każdego w art. 572 k.p.c., w tym w szczególności na urzędy stanu cywilnego, sądy, prokuratorów, notariuszy, komorników, organy samorządu i administracji rządowej, organy Policji, placówki oświatowe, opiekunów społecznych oraz organizacje i zakłady zajmujące się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

Podobny w treści obowiązek wynika także z wielu innych przepisów zawartych w ustawach szczególnych. Celem tej regulacji jest to, aby do sądu opiekuńczego zgłaszane były wszystkie okoliczności i zdarzenia wywołujące konieczność wkroczenia sądu opiekuńczego. Wyszczególnić należy sytuacje, w jakich znalazło się dziecko, zagrażające jego życiu lub zdrowiu, ale również wszelkie inne zagrażające dobru dziecka, na przykład zakłócające prawo dziecka do spokoju, prawidłowego i niezakłóconego rozwoju.

W ramach codziennej służby funkcjonariusze Policji często spotykają się z sytuacjami, w których zachodzi konieczność zawiadomienia sądu opiekuńczego. Najczęstszymi tego rodzaju zdarzeniami są: dzieci pozbawione opieki rodziców lub opiekunów w domu lub poza nim (pozostawione, zagubione); dzieci jako świadkowie/ofiary przemocy, w tym przemocy w rodzinie; dzieci uczestnicy/ofiary wypadku lub innej katastrofy, w której opiekunowie/rodzice naruszyli zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym; dzieci jako uczestnicy sytuacji zagrażającej ich bezpieczeństwu w inny sposób (np. sprawowania przez rodziców opieki pod wpływem alkoholu, kłótni rodziców).

Należałoby oczekiwać, że wymienione podmioty będą wypełniać opisany obowiązek w każdej sytuacji zagrożonego dobra dziecka, tymczasem z kierowanych do Biura Rzecznika Praw Dziecka spraw wynika, że nie zawsze albo z opóźnieniem o tego rodzaju zdarzeniach jest zawiadamiany sąd opiekuńczy.

Tytułem przykładu - podczas analizy jednej ze zgłoszonych do Biura Rzecznika Praw Dziecka spraw okazało się, że sąd opiekuńczy nie został zawiadomiony o wypadku samochodowym z udziałem dziecka, który spowodowała jego matka, kierując pojazdem bez stosownych uprawnień. W innej sprawie, podjętej przeze mnie z urzędu, ani Policja, ani Pogotowie Ratunkowe nie powiadomiło sądu opiekuńczego o pozostawieniu chłopca bez opieki w zamkniętym samochodzie. W kolejnej sprawie, zgłoszonej do Biura Rzecznika Praw Dziecka przez kuratora zawodowego, sąd opiekuńczy nie był powiadomiony o tym, że w nadzorowanej przez kuratora rodzinie aż czterokrotnie matka była karana mandatem karnym za prowadzenie pojazdu mechanicznego bez uprawnień.

Zgodnie z art. 572 k.p.c. o powyższych zdarzeniach winien zostać zawiadomiony sąd opiekuńczy, do którego następnie należało podjęcie prawidłowej – z punktu widzenia interesów małoletniego – reakcji w postaci wszczęcia właściwego postępowania z urzędu.

Podkreślić należy, że decyzja w sprawie losów dziecka należy wyłącznie do sądu opiekuńczego. W każdej sytuacji, w której dziecko pozostaje pod opieką rodziców, a co do których istnieje podejrzenie, że nie wypełniają prawidłowo swoich obowiązków rodzicielskich, należy niezależnie od stadium oraz rodzaju postępowania zainicjować na podstawie art. 572 k.p.c. postępowanie przed opiekuńczym. Zawiadomienie, o którym mowa w ww. przepisie, powinno mieć miejsce możliwie szybko, bez niepotrzebnej zwłoki.

Z uwagi na pojawiające się sytuacje, w których opisany obowiązek nie jest wypełniany, na podstawie art. 10a ustawy z 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922, z późn. zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą o rozważenie opracowania dla wszystkich podległych jednostek wytycznych, które przypominałyby o obowiązku niezwłocznego zawiadamiania sądu opiekuńczego o każdej sytuacji, w której zachodzi podejrzenie zagrożenia dobra dziecka.

